

здійснюють оперативно-розшукову діяльність у виготовленні та використанні несправжніх (імітаційних) засобів та інших засобів.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 27.10.2018).

2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

4. Юрченко О.В., Нормативно-правові засади використання несправжніх імітаційних засобів під час проведення ОРЗ та НСРД/ Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Харків, 30 листоп. 2018 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Консультат. місія Європейського Союзу. – Харків, 2018. – С. 218-221.

5. Грїбов М. Л. Засоби, що використовуються під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2014. № 9. С. 152–158.

6. Канцідайло О.О. Виготовлення та використання несправжніх (імітаційних) засобів для імітації предмета злочину (грошових коштів) під час документування корупційних правопорушень/Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі [Текст]: матеріали III Міжнар. наук. практ. Конф. (Київ, 7 груд. 2018): у 2 ч/[редк. Черней В.В., С.Д. Гусарев, С.С. Чернявський та ін] – Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2018 -Ч. 2 -С.122- 125

Цюприк Ігор Володимирович,

професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Академії Служби безпеки України, доктор юридичних наук

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ПОШУКУ, ВИЯВЛЕННЯ ТА ВИЛУЧЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ (ЦИФРОВИХ) ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ

11 березня 2022 року, майже на початку повномасштабного вторгнення РФ, прокурор Міжнародного кримінального суду (МКС) Карім Хан оголосив про створення онлайн порталу для збору

інформації про воєнні злочини. Такий же портал був створений в офісі Генерального прокурора України. Крім того, у Міністерстві цифрової трансформації для краудсорсингу та підтвердження воєнних злочинів розроблено чат-бот «Ворго».

Ці та інші додатки, чат-боти та сайти, які класифікують різні види воєнних злочинів та порушень прав людини, зокрема вбивства та поранення цивільних осіб, фізичне насильство або позбавлення волі, відмова в медичній допомозі, мародерство та крадіжки майна окупантами, об'єднані в єдину централізовану базу даних офісу Генерального прокурора.

Вже у кінці квітня 2022 року на сайт Генпрокуратури надійшло понад 10000 інформацій від громадян про воєнні злочини. Тільки розділ «злочини проти дітей» нараховував щонайменше 191 інформацію про вбиву дитину та 349 – про поранених[1].

У період з 24.02.2022 по 21.11.2022 за цими та іншими фактами правоохоронними органами України зареєстровано 46563 воєнних злочини (ст.438 КК України), які пов'язанні з агресією РФ, внаслідок яких загинуло 8385 цивільних осіб, у т.ч. 437 дітей. Ще 11 322 цивільних осіб отримали поранення, з них 839 дітей. 64577 об'єктів цивільної інфраструктури зазнали пошкоджень або знищені [2, с.1].

У той же час, станом на 21.11.2022 встановлено всього 217 осіб, причетних до вчинення вказаних злочинів, яким оголошено підозру за ст. 438 КК України, що становить 0,4% від числа вчинених злочинів.

Низька ефективність роботи правоохоронних органів із встановлення осіб, причетних до вчинення воєнних злочинів та притягнення їх до кримінальної відповідальності, на нашу думку, обумовлена, в першу чергу, надмірним навантаженням слідчих та прокурорів, через непрогнозований та інтенсивний ріст таких злочинів під час збройної агресії РФ, недосконалістю кримінально-процесуального законодавства, яке визначає порядок їх розслідування, а також прорахунки в організації досудового слідства та процесуального керівництва ним, тощо.

Аналіз слідчої та судової практики у провадженнях про воєнні злочини свідчить про те, що в умовах ведення військових дій основними джерелом відомостей щодо організаторів та виконавців учинення воєнних злочинів є носії інформації (флеш - накопичувачі, жорсткі та CD-диски, тощо) мобільні телефони, планшети, комп'ютери, цифрові фото— та відеозаписи веб – сайти, електронні

пошти, соціальні мережі, різноманітні форуми, пошукові системи інформації та інші місця кіберпростору.

Тому вважаємо, що однією із ключових проблем низької ефективності досудового розслідування воєнних злочинів є невідповідність вимогам сьогодення положень кримінально – процесуального законодавства в частині правової регламентації визначення електронних (цифрових) доказів, а також порядку їх збирання, дослідження та використання в кримінальному провадженні.

З урахуванням сучасних викликів та тенденцій у сфері кібербезпеки, необхідно внести зміни та доповнення до глави 4 КПК України, якими передбачити поняття електронного (цифрового) доказу та його процесуальні джерела, а також визначити додаткові, притаманні саме для електронних (цифрових) доказів, критерії їх належності та допустимості. Крім того, потребує удосконалення правова регламентація процесуального порядку пошуку, виявлення, фіксації та вилучення електронних (цифрових) доказів у ході проведення слідчих (розшукових) дій, а також їх зберігання.

У Стратегії кібербезпеки України, яка затверджена Указом Президента України від 26 серпня 2021 року № 447/202 законодавче врегулювання питання щодо електронних доказів визначено необхідною умовою для посилення спроможності держави у сфері кібербезпеки [3].

Внесення вище зазначених змін підвищить ефективність використання працівниками правоохоронних органів електронних баз та кіберпростору в цілому для забезпечення повного та неупередженого розслідування кримінальних проваджень про воєнні та інші злочини, що посягають на національну безпеку держави.

Тому, практиками та науковій спільноті необхідно консолідувати зусилля по розробленню пропозицій щодо внесення змін та доповнень до чинного кримінального процесуального законодавства, а також удосконалення методики проведення досудового розслідування воєнних злочинів.

Список використаних джерел

1. Шкіль Л. Як Україна збирає цифрові докази про воєнні злочини/ Інтернет видання: AIN.UA.-Режим доступу <https://ain.ua/2022/04/25/ukrayina-zbiraye-dokazi/>.
2. Петренко С. І., Джуманюк І.В. Пам'ятка щодо здійснення процесуального керівництва досудовим розслідуванням у кримінальних провадженнях за фактами здійснення невибіркових нападів в умовах збройного конфлікту/ Офіс Генерального прокурора .-Київ – 2022.

3. Стратегія кібербезпеки України: Указ Президента України від 26 серпня 2021 року №447/2021 .- Режим доступу <https://www.president.gov.ua/documents/4472021-40013>.

Чумаков Денис Дмитрович,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Шаповаленко Євген Володимирович,

доцент кафедри оперативно-розшукової
діяльності Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОННАННЯ ПИСЬМОВИХ ДОРУЧЕНЬ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ

На практиці та в науковій літературі виділено ряд проблем, пов'язаних з діяльністю оперативних підрозділів. Переважно вони пов'язані з вельми лаконічним визначенням кримінально-процесуальної компетенції цього учасника кримінального провадження в ст. 41 КПК. Так, КПК чітко не визначає, які саме слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дій можуть бути доручені оперативним підрозділам. Це питання має вирішуватися в межах загальної методичної рекомендації: доручення слідчого оперативному підрозділу може мати місце лише в крайніх випадках, обумовлених ситуацією кримінального провадження, або якщо в слідчого немає навичок, необхідних для проведення негласної слідчої (розшукової) дії й він переконаний, що краще цю роботу зробить оперативний підрозділ [1].

Є певні складнощі з обсягом дій, що можуть здійснюватися при виконанні доручення. Правильно звертається увага на те, що здійснення деяких слідчих (розшукових) дій неможливо без застосування заходів забезпечення кримінального провадження [2, 379], однак ст. 41 КПК не передбачає можливості доручення проведення процесуальних дій. Тому виникає питання про можливість їх здійснення. О.В. Швидкова зазначає, що співробітник оперативного підрозділу під час виконання доручення уповноважений здійснювати інші процесуальні дії, які проводяться без ухвали слідчого судді чи погодження з прокурором, та без яких виконання дорученої слідчої (розшукової) дії стає неможливим. Наприклад, правомірним буде застосування співробітником оперативного підрозділу норм, що визначають порядок виклику особи на допит, оскільки без такого